

KUNTIEN TYTÄRYHTIÖIDEN JULKISUUS

Kuntamarkkinat

Anna-Riitta Wallin 12.9.2019

JOHDANNOKSI

JULKISUUSLAIN SOVELTAMISALAN LAAJENTAMINEN - UUSI LAINSÄÄDÄNTÖHANKE
VIREILLÄ OIKEUSMINISTERIÖSSÄ

JULKISUUSPERIAATE JA SEN MUKAISET TIEDONSAANTIOIKEUDET LÄHTÖKOHTANA
JULKISHALLINNOSSA; JULKISUUSLAKI VELVOITTAÄ MYÖS VIESINTÄÄN - AKTIIVISEN
TIEDON TUOTTAMISEEN JA JAKAMISEEN

JULKISUUSLAIN ORGANISATORISEEN SOVELTAMISALAAN EIVÄT KUULU KUNNAN TAI
VALTION MÄÄRÄÄMISVALLASSA OLEVAT YHTEISÖT. KUNNAN HALLUSSA OLEVAT
YHTIÖTÄ KOSKEVAT ASIAKIRJAT OVAT JULKISUUSLAIN SOVELTAMISALAN PIIRISSÄ.

JULKISUUSLAKIA SOVELLETAAN KUITENKIN NIILTÄ OSIN, KUN:

1. YHTIÖ TOIMII VIRANOMAISEN TOIMEKSIANNOSTA
2. HOITAA TEHTÄVÄÄ, JOSSA KÄYTTÄÄ JULKISTA VALTAA
3. ERITYISSÄÄNNÖKSEN PERUSTEELLA

Nykyisestä tilanteesta

Kuntayhtiöiden asiakirjojen julkisuus vaihtelee yhtiöissä; erityissäännöksiä julkisia hallintotehtäviä lain nojalla hoitavista (esim. jätehuoltoyhtiöt)

Yhtiöiden viestintään vaikuttavat myös kuntalain säännökset sekä mm. kunnan konserniohjaus ja omistajaohjauksen keinot

Kunnan määräämisvallassa olevat yhtiöt kolmea perustyyppiä:

- 1) In-house yhtiöitä (palveluja kunnan muille yksiköille tuottavia)
- 2) Kilpailutilanteessa toimivia (yhtiöittämisvelvoitteet)
- 3) Muita kunnan toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitavia

Olennainen kysymys: Onko oikein, että yleiseen tiedonsaantioikeuteen oikeuttavaa perusoikeutta voi käytännössä rajoittaa hallinnollisin päätöksin, muuttamalla toiminnan organisoinnin oikeudellista muotoa?

Selvityksen alustavista päävaihtoehtoista

1. Perusvaihtoehto: kunnan yhtiöt julkisuuslain soveltamisalan piiriin lukuun ottamatta kilpailutilanteessa toimivia yhtiöitä (esim. sähköyhtiöt); valtion yhtiöistä ulkopuolelle pörssiyhtiöt sekä kilpailutilanteessa toimivat yhtiöt niiltä osin kuin eivät hoida julkista hallintotehtävää; julkisia hallintotehtäviä hoitavia koskeva sääntely edelleen erityissääntelyn varaan + sääntelyn tarkempi läpikäynti sen johdonmukaisuuden varmistamiseksi
2. Laajempi vaihtoehto: kaikki julkisyhteisöjen määräämisvallassa olevat yhtiöt lain soveltamisalan piiriin lukuun ottamatta valtion määräämisvallassa olevia pörssiyhtiöitä; kaikki julkisia hallintotehtäviä koskevat yhtiöt lain soveltamisalan piiriin
3. Suppeampi vaihtoehto: julkisuuslain yleisen soveltamisalan piiriin ei otettaisi mitään markkinoilla toimivia valtioenemmistöisiä yhtiöitä; kaikkia julkista hallintotehtävää hoitaville kuitenkin velvollisuus noudattaa julkisuuslain viestintää koskevia säännöksiä

Lainvalmistelun tilanne

- Lainvalmisteluprosessi esivalmisteluvaiheessa.
- Valmistunut selvitys: Julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen, Oikeusministeriön Selvityksiä ja ohjeita 2019:31, osoitteessa:
julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161693
- Selvitys lausunnoilla (määräaika 17.9.2019)
- Lausuntojen ja niiden tiivistelmän laadinnan jälkeen seurannee perusvalmistelu (työryhmä tms.), jonka jälkeen lausuntokierros; perusvalmistelussa selvitettäviä asioita listattu jo selvitykseen